

Załącznik do uchwały Nr 45/1376 /12
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 7 listopada 2012 r.

**Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego**

**RÓWNE SZANSE.
PROGRAM DZIAŁANIA NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
DO 2020 ROKU**

Toruń, listopad 2012 r.

Spis treści:

Wprowadzenie	str. 3
I. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim	str. 4
II. Kierunki interwencji samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie realizacji działań na rzecz osób niepełnosprawnych	str. 9
1. Cel główny programu	str. 9
2. Cele szczegółowe programu	str. 10
III. Plan finansowy i źródła finansowania programu	str. 18
IV. Założenia systemu realizacji	str. 26
1. Adresaci programu.....	str. 26
2. Miejsce realizacji programu	str. 26
3. Zarządzanie programem.....	str. 26
4. Realizacja programu	str. 27
5. Monitorowanie realizacji programu	str. 30
V. Informacja o konsultacjach społecznych	str. 34
Podsumowanie	str. 35
Źródła prawa	str. 36
Wykaz tabel	str. 38
Wykaz załączników	str. 38

Wprowadzenie

Program stanowi określenie kierunków polityki Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2020 r. Ideą opracowania niniejszego programu było wyznaczenie działań uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi międzynarodowymi i krajowymi.

Samorząd województwa zobowiązany jest do opracowania i realizacji programu wojewódzkiego na podstawie art. 35, ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹, który stanowi o opracowaniu i realizacji wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Projekt programu został opracowany przez zespół autorski składający się z przedstawicieli instytucji zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych w regionie, przedstawicieli departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz przedstawicieli Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy².

Wojewódzki program obejmuje główne aspekty życia osób niepełnosprawnych, a jego głównym celem jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Założenie to jest realizowane m.in. poprzez umożliwienie pełnego rozwoju w sferze społecznej i zawodowej. Program kierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców regionu i ich otoczenia.

Program realizuje cele „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2020”³ i jest bezpośrednio związany z realizacją zadań w ramach Priorytetowego obszaru działań 3 *Rozwój zasobów ludzkich*, Działania 3.5 *Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności*, 3.5.2. *Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych*.

Ponadto cele wskazane w niniejszym programie są spójne i komplementarne w odniesieniu do celów i działań przewidzianych do realizacji w projekcie „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej”⁴.

---

¹ Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.

² Zespół powołany został na podstawie Uchwały nr 83/1367/10 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 października 2010 r., zmienionej Uchwałą nr 10/118/11 Zarządu z dnia 10 lutego 2011 r., Uchwałą nr 21/335/11 Zarządu z dnia 29 marca 2011 r. oraz Uchwałą nr 13/311/12 Zarządu Województwa z dnia 28 marca 2012 r.

³ Przyjęta Uchwałą nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r.

⁴ Uchwała nr 12/272/12 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2012 r.

Kierunki interwencji niniejszego programu ustalono na podstawie analizy działań podejmowanych w latach ubiegłych, w ramach poprzedniej edycji programu na lata 2005-2010 oraz przeprowadzonej diagnozy potrzeb osób niepełnosprawnych. Założenia projektu programu formułowano z zastosowaniem metody partycypacji społecznej, m.in. poprzez spotkania konsultacyjne, dzięki którym zainteresowane podmioty miały możliwość przedstawienia swoich propozycji i wyrażenia swoich opinii, uwag. W spotkaniach czynny udział brali przedstawiciele władz samorządów lokalnych miast i powiatów, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele uczelni wyższych, członkowie zespołu autorskiego opracowującego projekt programu oraz przedstawiciele Departamentów Urzędu Marszałkowskiego. W szczególności należy zaznaczyć udział wszystkich podmiotów zaangażowanych w kształtowanie systemu wsparcia i pomocy dla osób niepełnosprawnych.

I. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim

Ewaluacja działań w ramach realizacji poprzedniego programu oraz diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w regionie, szczegółowo opracowane przez Pełnomocnika Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych Departamentu Spraw Społecznych, zostały ujęte w odrębnym dokumencie pt. „*Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010*”. Opracowanie to stanowi uzupełnienie niniejszej części programu wojewódzkiego na lata 2011-2020.

Przeprowadzona ewaluacja pozwoliła na oszacowanie efektywności i jakości przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych, zrealizowanych w latach poprzednich. Analiza ta umożliwiła wskazanie obszarów wymagających interwencji oraz określenia działań, które należy podjąć w ramach programu wojewódzkiego na lata 2011-2020, celem oddziaływania w zakresie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu.

Podsumowanie diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim przedstawiono poniżej w formie analizy SWOT, zestawionej w czterech kategoriach, jako silne i słabe strony obecnej sytuacji oraz jako szanse i zagrożenia realizacji założonych celów.

Tabela nr 1 Analiza SWOT – wyniki analizy silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobrze przygotowana kadra pracująca z osobami niepełnosprawnymi; ➤ Wzrost kompetencji, doświadczenia oraz specjalizacji służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych; ➤ Systematycznie rosnąca liczba osób niepełnosprawnych zdobywających wykształcenie i podnoszących kwalifikacje; ➤ Dostosowanie ośrodków kształcenia akademickiego oraz rozbudowana sieć szkół średnich, gimnazjów, szkół podstawowych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, itp.; ➤ Wyposażenie uczelni w regionie w specjalistyczny sprzęt dla osób niepełnosprawnych; ➤ Rozwinięta baza uzdrowiskowa i rehabilitacyjna dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych; ➤ Różnorodność typów placówek świadczących usługi na rzecz rehabilitacji społecznej; ➤ Angażowanie się osób niepełnosprawnych w działalność organizacji pozarządowych; ➤ Aktywne działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych w ich środowisku przez profesjonalistów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak aktualnych danych statystycznych na temat liczby osób niepełnosprawnych w województwie oraz struktury zjawiska niepełnosprawności; ➤ Brak na poziomie lokalnym rankingów uzasadnionych potrzeb osób niepełnosprawnych; ➤ Niski poziom świadomości społeczeństwa o potrzebach osób niepełnosprawnych; ➤ Niewystarczająca wiedza osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach; ➤ Niewystarczający dostęp do informacji o możliwościach dla osób niepełnosprawnych; ➤ Fluktuacja specjalistycznej kadry pracującej na rzecz osób niepełnosprawnych; ➤ Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych; ➤ Mała mobilność zawodowa osób niepełnosprawnych; ➤ Niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych; ➤ Istniejące bariery architektoniczne, techniczne, transportowe i w komunikowaniu się; ➤ Słaby dostęp do wczesnej diagnozy i rehabilitacji medycznej;

<p>z różnych dziedzin;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak w regionie ośrodków prowadzących wczesną diagnozę oraz interwencję w zakresie niepełnosprawności dzieci; ➤ Trudność w uzyskaniu informacji o dostępie do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego oraz nierównomierne ich rozmieszczenie; ➤ Niski poziom profilaktyki i trudny dostęp osób niepełnosprawnych do specjalistycznych placówek rehabilitacyjnych, stomatologicznych; ➤ Utrudniony dostęp osób niepełnosprawnych, szczególnie zamieszkujących tereny wiejskie i małe miejscowości do specjalistów i usług; ➤ Słaba dostępność do środków transportu przewożącego osoby niepełnosprawne; ➤ Bardzo ograniczone możliwości załatwiania drogą elektroniczną formalności, od dopełnienia których zależy uzyskanie przez osoby niepełnosprawne potrzebnego im wsparcia; ➤ Niska efektywność części instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, przejawiająca się wielokrotnym obejmowaniem tych samych osób tymi samymi działaniami, które z założenia powinny były już doprowadzić do postępów w rehabilitacji;
----------------------------	---

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Systematyczna dbałość w zakresie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w budynkach mieszkalnych, mieszkaniach oraz obiektach użyteczności publicznej; ➤ Dostosowanie regulacji prawnych w zakresie przystosowania obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych; ➤ Upowszechnianie wiedzy o warunkach, jakie powinny spełniać obiekty w pełni dostosowane; ➤ Zmiana przepisów prawnych ukierunkowanych na zwiększenie rehabilitacji zawodowej i aktywności osób niepełnosprawnych; ➤ Tworzenie placówek działających w sferze aktywności zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych; ➤ Współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym; ➤ Współpraca z mediami, w celu kształtowania pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej i upowszechniania wiedzy o niepełnosprawności; ➤ Wdrażanie nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych; ➤ Nawiązywanie współpracy międzynarodowej w ramach działań 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nierespektowanie przepisów prawa budowlanego przez uczestników procesu budowlanego; ➤ Zmniejszanie wsparcia dla pracodawców w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; ➤ Słaby dostęp do kursów i szkoleń dla kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi; ➤ Niedostosowanie oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych i wymogów rynku pracy; ➤ Zmiany demograficzne wynikające z globalnego problemu starzenia się społeczeństwa, w tym osób niepełnosprawnych; ➤ Brak wystarczających strumieni finansowych na utworzenie i utrzymanie siedzib organizacji pozarządowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego; ➤ Niedostępność środków pomocowych, ze względu na istniejące bariery biurokratyczne w pozyskaniu środków w ramach programów pomocowych; ➤ Brak środków finansowych na pokrycie udziału własnego w celu uczestnictwa w programach pomocowych; ➤ Problemy w pozyskiwaniu środków finansowych na kontynuację

<p>na rzecz osób niepełnosprawnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Bogata oferta środków finansowych z dodatkowych źródeł, w tym programów pomocowych; ➤ Duża aktywność w zakresie poszukiwania źródeł finansowych przez organizacje pozarządowe; ➤ Duża liczba zakładów pracy chronionej ze wskaźnikiem zatrudnienia osób niepełnosprawnych powyżej 50%; ➤ Zwiększająca się liczba firm zatrudniających osoby niepełnosprawne na otwartym rynku pracy; ➤ Aktywne funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, szczególnie tych z wieloletnim doświadczeniem; 	<p>działalności ośrodków rehabilitacyjnych oraz wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, prowadzonych przez organizacje pozarządowe i instytucje kościelne;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uszczuplenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych; ➤ Zmniejszanie dofinansowania przyznawanego organizacjom pozarządowym na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, w porównaniu z przedstawianym przez nie budżetem; ➤ Niskie wynagrodzenia wypłacane osobom zajmującym się bezpośrednio pracą z osobami niepełnosprawnymi m.in. w Warsztatach Terapii Zajęciowej, Zakładach Aktywności Zawodowej i Domach Pomocy Społecznej; ➤ Zbyt skomplikowane procedury zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny osób niepełnosprawnych; ➤ Funkcjonowanie różnych systemów orzekania o niepełnosprawności, komplikujące kwestie formalne związane z udzielaniem wsparcia; ➤ Wzrost liczby wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności; ➤ Wielość przepisów prawnych w zakresie orzecznictwa o stopniu
--	--

	<p>niepełnosprawności;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak spójności w systemie świadczonych usług w placówkach tworzonych na podstawie różnych ustaw; ➤ Brak systemu monitorowania aktualnej sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych;
--	--

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydziału Integracji Osób Niepełnosprawnych

II. Kierunki interwencji samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie realizacji działań na rzecz osób niepełnosprawnych

Priorytetowymi kierunkami interwencji samorządu województwa w zakresie działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym takich samych praw, jakie mają inni obywatele oraz poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia społecznego i zawodowego, poprzez:

- podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych,
- zapobieganie pogłębianiu się niepełnosprawności, niwelacji jej skutków i zwiększania niezależności osób niepełnosprawnych,
- wdrażanie działań, obejmujących dostępność kompleksowych usług dla osób niepełnosprawnych.

Cel główny oraz cele szczegółowe, które zamierza się osiągnąć w wyniku realizacji programu, są w pełni zgodne z założeniami polityki samorządu województwa w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz z kierunkami rozwoju województwa w zakresie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych.

1. Cel główny programu

Celem głównym samorządu województwa kujawsko – pomorskiego w ramach działań na rzecz osób niepełnosprawnych, który ma być realizowany przez niniejszy program jest: **Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie wykluczeniu**

społecznemu oraz zwiększenie ich aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim

2. Cele szczegółowe programu

Cel główny oraz cele szczegółowe programu zostały określone na podstawie opracowania pt. „Diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010”, w którym przedstawiono problemy osób niepełnosprawnych.

CEL 1

Budowanie pozytywnych postaw społecznych w stosunku do osób niepełnosprawnych oraz pogłębianie wiedzy na temat ich potrzeb

Dla niwelowania negatywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych należy podejmować wszelkie działania zmierzające do włączania osób niepełnosprawnych do czynnego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, promowania ich wizerunku, jako pełnoprawnych obywateli oraz ich aktywności w różnych dziedzinach.

Zmierzając poprawić warunki społeczno-ekonomicznych niepełnosprawnych mieszkańców województwa należy podjąć działania wymagające dokładnej, wielopoziomowej identyfikacji ich potrzeb, a następnie dokonać szczegółowej ich analizy. Pozyskanie szczegółowej informacji na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych jest możliwe dzięki gromadzeniu i analizowaniu wszelkich danych dotyczących tej grupy społecznej przekazanych przez różnego rodzaju jednostki działające w tym zakresie.

Osiągnięcie celu możliwe będzie przy współpracy samorządów różnych szczebli, instytucji, w tym organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Działania:

- 1.1. Gromadzenie i analiza danych na temat potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 1.2. Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

- 1.3. Opracowanie lub wydanie publikacji, wydawnictw ciągłych oraz wydawnictw zwartych dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych, stanowiących zamkniętą całość, w tym na nośnikach elektromagnetycznych i elektronicznych.
- 1.4. Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie prawidłowego przygotowania projektów dotyczących zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w ramach otwartych konkursów ofert.
- 1.5. Zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej z pominięciem otwartego konkursu ofert⁵.
- 1.6. Promowanie aktywności osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego.
- 1.7. Współpraca z Zespołami Opiniodawczo-Doradczymi oraz Wojewódzką Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych.
- 1.8. Wymiana doświadczeń w ramach organizowanych spotkań integracyjnych sektora pozarządowego.

Oczekiwane rezultaty:

1. Pozyskanie aktualnych danych na temat szacunkowej liczby osób niepełnosprawnych.
2. Pełne rozeznanie problemów osób niepełnosprawnych, ich sytuacji i poziomu zaspokojenia potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców województwa.
3. Przełamywanie społecznych barier mentalnych i stereotypów dotyczących osób niepełnosprawnych.
4. Zmniejszenie liczby ofert, które nie uzyskują wymaganego minimum punktowego w ocenie merytorycznej.
5. Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych (w tym dzieci i młodzieży) jako beneficjentów realizowanych zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej.
6. Pogłębienie wiedzy organizacji pozarządowych o potrzebach osób niepełnosprawnych oraz sposobach skutecznego zaspokajania tych potrzeb.

---

⁵ Zadanie wskazane w art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.)

CEL 2

Poprawa dostępu osób niepełnosprawnych i ich otoczenia do informacji

Osoby niepełnosprawne jako pełnoprawni obywatele mają takie same prawa jak inni - prawo do poszanowania godności, równego traktowania, niezależnego życia i pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. Oznacza to prawo do pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb⁶.

Uzyskiwanie wiedzy przez osoby niepełnosprawne na temat przysługujących im praw jest bardzo ważnym składnikiem, pozwalającym sprawnie funkcjonować w społeczeństwie. Dlatego należy zapewnić tej grupie społecznej pełny dostęp do informacji w różnych wersjach, dostępnych dla osób z różnymi dysfunkcjami organizmu (wersje elektroniczne, o zastosowanym powiększonym druku, w alfabecie Braille'a, w języku migowym, zastosowanie napisów pod obrazem, zastosowanie tekstu w łatwej do zrozumienia formie).

Również ważnym działaniem w sferze informacji jest dostępność stron internetowych, umożliwiająca pełny, samodzielny, bezpieczny i efektywny dostęp do ich treści, dla wszystkich grup społecznych ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych posiadających różne dysfunkcje organizmu.

Działania:

- 2.1. Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych.
- 2.2. Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.
- 2.3. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych.
- 2.4. Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla tłumacza języka migowego oraz tłumaczy-przewodników.
- 2.5. Dostosowanie stron internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

---

⁶ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r., Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 13.08.1997r. Nr 50 poz. 475)

Oczekiwane rezultaty:

1. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych i ich otoczenia do informacji medialnej.
2. Wzrost poziomu świadomości osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach.
3. Informacja dostępna dla każdego odbiorcy bez względu na rodzaj niepełnosprawności.
4. Wzrost wiedzy i umiejętności osób niepełnosprawnych oraz osób w zakresie sposobów przewyższania ograniczeń wynikających z niepełnosprawności.
5. Wzrost wiedzy i umiejętności członków rodzin osób niepełnosprawnych oraz opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio współpracujących z takimi osobami, w zakresie prowadzenia rehabilitacji.

CEL 3

Wyrównywanie szans w zakresie dostępności do kształcenia i zdobywania zawodu przez osoby niepełnosprawne

Jednym z warunków, jaki musi być spełniony, aby osoby niepełnosprawne mogły w pełni uczestniczyć w życiu zawodowym i społecznym jest możliwość kształcenia się, zdobywania zawodu i podnoszenia kwalifikacji.

Zdobywanie wykształcenia ma miejsce m.in. w szkołach, które przyuczają do zawodu, w szkołach zawodowych różnych szczebli oraz w takich formach pozaszkolnych, jak instruktaż, kursy, praktyki pracownicze, staże zawodowe, samokształcenie. Osoby niepełnosprawne w znaczącym stopniu mają ograniczone możliwości realizowania swoich potrzeb edukacyjnych. Jest to efekt istnienia różnorodnych barier dotyczących m.in. placówek edukacyjnych oraz zaplecza socjalno-bytowego np. internat, bursy, akademiki itp.

Potrzebna jest również wyszkolona kadra nauczycieli, wykładowców, pedagogów rozumiejąca potrzeby osób niepełnosprawnych oraz posiadająca kompetencje do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Szansą na poprawę sytuacji jest poprawa dostępności placówek oraz odpowiednio przygotowana kadra pedagogiczna oraz personel pomocniczy.

Temat wyrównywania szans w zakresie możliwości kształcenia, zdobywania zawodu i podnoszenia kwalifikacji przez osoby niepełnosprawne został szeroko omówiony w rozdziale poświęconym systemowi edukacji w diagnozie sytuacji osób niepełnosprawnych w szkołach i placówkach oświatowych województwa.

Działania:

- 3.1. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych z uwzględnieniem zaplecza socjalno-bytowego.

Oczekiwane rezultaty:

1. Poprawa warunków pełnego dostępu do szkół, placówek oświatowych oraz szkół wyższych osób niepełnosprawnych z różnymi dysfunkcjami organizmu.
2. Rozszerzenie możliwości kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnych na terenie województwa w placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych oraz specjalnych.

CEL 4

Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność powoduje liczne problemy i konsekwencje w życiu zawodowym człowieka. Dotyczą one zarówno wyboru odpowiedniej ścieżki zawodowej, a także późniejszego przystosowania się do wykonywania zadań i obowiązków pracowniczych. Problemy te wymagają specjalistycznych działań na rzecz zwiększania zatrudnienia osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

W regionie osoby niepełnosprawne mają możliwość uczestniczenia w rehabilitacji społecznej oraz zawodowej przygotowującej do usamodzielnienia oraz pracy na chronionym i otwartym rynku pracy są to m.in. Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej.

W celu zwiększenia aktywności zawodowej osoby niepełnosprawnej w województwie kujawsko-pomorskim należy nadal wspierać prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych w rynek pracy m.in. w szczególności poprzez doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, kursy. Planuje się tworzenie nowych zakładów aktywności zawodowej, które poprzez rehabilitację zawodową przygotowują osobę niepełnosprawną, posiadającą szczególnie trudny dostęp do otwartego rynku pracy.

Podjęcie pracy zawodowej zależy od wielu czynników, z jednej strony zależnych od osoby z niepełnosprawnością – ich mała aktywność oraz z drugiej strony czynników na które nie ma bezpośredniego wpływu osoba niepełnosprawna dotyczy to sytuacji gospodarcza w regionie i kraju, bariery architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu się i itp.

Działania:

- 4.1. Zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności poprzez tworzenie i wspieranie działalności zakładów aktywności zawodowej.
- 4.2. Organizowanie i prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych w rynek pracy.

Oczekiwane rezultaty:

1. Wzrost liczby ZAZ działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.
2. Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych zatrudnionych w ZAZ.
3. Wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych w sektorze państwowym i prywatnym.
4. Wzrost aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

CEL 5

Zwiększenie potencjału w zakresie świadczenia usług na rzecz osób niepełnosprawnych

Niezwykle ważną rolę w całym procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz włączania ich do aktywnego życia społecznego, odgrywa m.in. sport, kultura, rekreacja i turystyka. Wspieranie każdej inicjatywy z udziałem osób niepełnosprawnych procentuje w ich późniejszym życiu.

Szczególne znaczenie ma propagowanie aktywności ruchowej wśród młodzieży niepełnosprawnej, gdyż to właśnie w tej kategorii wiekowej najłatwiej jest zaszczepić pożądane zachowania i nawyki, skutkujące propagowaniem zdrowego stylu życia w późniejszym wieku. Wyniki badań, którymi objęto młodzież z województwa kujawsko-pomorskiego kończącą edukację (19-25 lat), zwłaszcza z obszarów wsi i miejscowości do 50 tys. mieszkańców wskazują, że aż 30 proc. badanych preferuje bierne spędzanie czasu⁷.

Jednym z bardzo ważnych problemów, z jakim w swoim życiu spotykają się niepełnosprawni są bariery architektoniczne, transportowe oraz organizacyjne. Utrudniają one osobom niepełnosprawnym korzystanie z przestrzeni życiowej człowieka, na którą składa się architektura, urbanistyka, transport, komunikowanie się, a także urządzenia techniczne.

---

⁷ *Aktywność ruchowa osób niepełnosprawnych na terenach wiejskich i w małych miejscowościach województwa kujawsko-pomorskiego*, Mirosława Szark-Eckardt, Bydgoszcz 2010.

Przestrzeń, która będzie przyjazna wszystkim, czyli dostępna dla każdego i bez względu na jego sprawność ruchową zapewni pełną integrację społeczną i stanie się miejscem zacieśniania więzi międzyludzkich.

Likwidacja barier funkcjonalnych ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobom niepełnosprawnym wykonywania podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

Jednak nadal brak jest powszechnej wiedzy na temat specyfiki potrzeb osób niepełnosprawnych. Należy zatem prowadzić działania zmierzające do poprawy dostępności obiektów publicznych, budynków mieszkalnych, transportu oraz obiektów kultury i sportu dla osób niepełnosprawnych, a także określać i nadzorować warunki, niezbędne do kompleksowego przystosowania obiektów.

Działania:

- 5.1. Dofinansowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach oraz promowanie uniwersalnych rozwiązań w zakresie dostępności.
- 5.2. Dofinansowywanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych.
- 5.3. Opiniowanie wniosków o wpis do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe.

Oczekiwane rezultaty:

1. Zwiększony udział osób niepełnosprawnych w imprezach sportowych, turystycznych i kulturalnych.
2. Poprawa dostępności do obiektów, w których prowadzona jest rehabilitacja osób niepełnosprawnych⁸.
3. Poprawa dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych dróg i ciągów komunikacyjnych.

---

⁸ Definicja rehabilitacji określona została w art. 8 i 9 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

CEL 6

Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do leczenia specjalistycznego, terapii i rehabilitacji

Województwo kujawsko-pomorskie wychodząc naprzeciw potrzebom zdrowotnym osób niepełnosprawnych podejmuje szereg działań zmierzających do rozpoznania tych potrzeb, prowadzenia profilaktyki związanej z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz działań zmierzających do rozwoju opieki i rehabilitacji medycznej, a także zwiększeniu dostępu osobom niepełnosprawnych do leczenia psychiatrycznego, terapii i rehabilitacji środowiskowej, ze szczególnym uwzględnieniem niepełnosprawnych mieszkańców obszarów wiejskich i małych miejscowości.

Pierwsze lata życia dziecka mają szczególne znaczenie dla całego jego rozwoju. Jeżeli dziecko ma stwierdzoną niepełnosprawność lub jest nią zagrożone, potrzebne jest podjęcie szeregu działań kompleksowych, skoordynowanych, wielospecjalistycznych, skierowanych zarówno do dziecka, jak i jego rodziców i opiekunów. Współpraca rodziców i opiekunów ze specjalistami pozwala na trafne wskazanie, na co należy zwrócić szczególną uwagę. Informacje te pomagają specjalistom w określeniu diagnozy rozwojowej oraz wyznaczeniu odpowiednich kierunków działania i sposobów wsparcia.

Promowanie przez województwo kujawsko-pomorskie działań na rzecz wdrażania wczesnej interwencji, nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych podyktowana jest faktem, iż rehabilitacja medyczna rozpoczyna się w czasie rozpoznania choroby i ma na celu jak najszybsze i skuteczne osiągnięcie wydolności psychofizycznej osoby niepełnosprawnej. Promocja i wdrażanie nowoczesnych metod ograniczania skutków niepełnosprawności daje wymierne korzyści w postaci skracania czasu leczenia i powrotu osoby niepełnosprawnej do możliwie wysokiej sprawności fizycznej i psychofizycznej, co z kolei umożliwia osobie niepełnosprawnej osiągnięcie szerokiego zakresu integracji w społeczeństwie.

Działania:

- 6.1. Prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek.
- 6.2. Wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny.

- 6.3. Wspieranie dostępu dzieci i młodzieży do wczesnej wielospecjalistycznej interwencji w niepełnosprawność.
- 6.4. Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób niepełnosprawnych.
- 6.5. Wspieranie działań na rzecz wdrażania nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Oczekiwane rezultaty:

1. Wzrost dostępu do placówek realizujących usługi rehabilitacyjne i lecznicze dla osób niepełnosprawnych.
2. Podniesienie poziomu świadczonych usług medycznych na rzecz osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa dostępu do rehabilitacji środowiskowej niepełnosprawnych mieszkańców województwa.
4. Rozwój wczesnego wspomaganie dzieci niepełnosprawnych.
5. Wzrost poziomu stosowania nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

III. Plan finansowy i źródła finansowania programu

Plan finansowy opracowany został w celu określenia źródeł finansowania i wysokości środków przeznaczonych na realizację zadań.

W planie finansowym ujęte zostały przewidywane wydatki na realizację działań określonych w celach szczegółowych programu.

Szczegółowe zadania założone w programie do realizacji na kolejne lata do 2020 roku będą określane corocznie w uchwale budżetowej na dany rok.

Realizacja wskazanych zadań w poszczególnych latach będzie możliwa po ujęciu wnioskowanej kwoty w uchwale budżetowej województwa i wieloletniej prognozie finansowej oraz po przyznaniu limitu środków PFRON na kolejny rok.

Zasady finansowania programu:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) jest funduszem celowym, pełniącym rolę narzędzia finansowania polskiego systemu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Ze środków PFRON, w ramach przyznanego corocznie na podstawie art. 48 ust. 1 pkt. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez Zarząd PFRON **limitu środków**, pokrywane będzie finansowanie zadań ustawowych, realizowanych przez samorząd województwa, określonych w art. 35 ust. 1 pkt 4-6 oraz art. 36 ww. ustawy.

Zgodnie z art. 54 ust.3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz §6 i §7 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym⁹, limit środków finansowych powiększany jest o faktycznie poniesione koszty obsługi zadań realizowanych przez samorząd, jednak nie więcej niż o 2,5 % środków wykorzystanych na realizację zadań ustawowych.

Podstawę obliczeń podziału środków przez Zarząd PFRON stanowią dane dotyczące:

- rocznej wysokości środków Funduszu dla województwa w przeznaczonych na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, które są finansowane ze środków Funduszu,
- kwoty środków przewidzianych w planie finansowym Funduszu na dany rok na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej przez samorządy wojewódzkie,
- liczby osób niepełnosprawnych bezrobotnych i osób niepełnosprawnych poszukujących pracy w województwie wyliczona, jako średnia z trzech ostatnich miesięcy, według stanu na koniec miesiąca na podstawie dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego,
- liczby osób niepełnosprawnych w województwie na podstawie dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w tym:

* liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej w województwie,

* liczba dzieci w wieku 0-14 lat w województwie,

- środków przeznaczonych na dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej dla województwa, biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych w zakładach aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (241 osób wg stanu na 31 grudnia 2011 r.) oraz kwota środków na dofinansowanie kosztów rocznego pobytu jednego zatrudnionego pracownika niepełnosprawnego w zakładzie aktywności zawodowej (18 500 zł wg stanu na 31 grudnia 2011 r.)

---

⁹ Dz. U. Nr 88, poz. 808 ze zm.

Biorąc pod uwagę lata 2005-2010 można zaobserwować, iż wysokość limitu środków przyznawanych przez Zarząd PFRON dla województwa kujawsko-pomorskiego utrzymuje się na podobnym poziomie, a kwota uśredniona z tych lat wynosi **6 079 148 zł**, w tym kwota 2,5 % środków na pokrycie kosztów związanych z obsługą zadań ustawowych.

Środki finansowe przyznane przez Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczane są na realizację zadań ustawowych, na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, określającej zadania Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego finansowane ze środków PFRON. Następnie Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego po przyznaniu limitu środków PFRON w drodze uchwały dokonuje ich podziału do wykorzystania w danym roku kalendarzowym.

Zarząd Województwa dokonując podziału środków PFRON bierze pod uwagę:

- wysokość limitu środków na dany rok,
- zobowiązania wynikające z zawartych umów w poprzednich latach,
- zainteresowanie oraz potrzeby finansowe podmiotów składających wnioski do 30 listopada roku poprzedzającego na dofinansowanie robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych;
- potrzebę realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.

Podział środków PFRON w latach poprzednich został opisany szczegółowo w opracowaniu pt. „Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010”.

Na podstawie art. 68c ust 2 ustawy o rehabilitacji (...) maksymalne dofinansowanie ze środków PFRON kosztów **działania** istniejących już zakładów aktywności zawodowej nie może przekroczyć 90% tych kosztów, a koszty **utworzenia** nowego zakładu nie mogą być większe niż 65% tych kosztów. Koszty działania zakładów aktywności zawodowej w wysokości pozostałych 10% kosztów ogółem zgodnie z art. 29 ust. 3 pkt 2 są współfinansowane ze środków samorządu województwa, z tym że procentowy udział samorządu w kosztach może być zmniejszony, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania zakładu aktywności zawodowej.

W związku z powyższym planuje się zarezerwowanie w projekcie budżetu województwa corocznie kwoty **444 000,00 zł** na pokrycie kosztów działania istniejących zakładów aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim. Utworzenie kolejnych zakładów spowoduje konieczność planowania większej puli środków w budżecie województwa.

W oparciu o plany i potrzeby tworzenia nowych zakładów aktywności zawodowej oraz planowanej nowelizacji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w tym dalszej decentralizacji zadań wynikających z ustawy, a w konsekwencji zwiększenie kompetencji samorządu województwa w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, może nastąpić w trakcie realizacji programu zwiększenie przyznanego limitu środków przez Zarząd PFRON.

Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wspierające osoby niepełnosprawne przekazywane są także poprzez realizację programów PFRON, których realizatorem jest samorząd województwa.

PFRON oprócz realizacji zadań wynikających z kompetencji Funduszu na podstawie ustawy o rehabilitacji (...) realizuje również inne zadania, w tym programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, służące rehabilitacji społecznej i zawodowej, w szczególności adresowane do osób niepełnosprawnych oraz do rodzin, których członkami są osoby niepełnosprawne. Przykłady programów PFRON w latach poprzednich, których realizatorem był samorząd województwa kujawsko-pomorskiego zostały opisane szczegółowo w opracowaniu pt. „Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010”.

Oszacowanie skali finansowania

Program finansowany będzie przede wszystkim ze środków PFRON oraz budżetu województwa. Na cele realizacji programu przewiduje się możliwość pozyskiwania dodatkowych strumieni finansowych m.in. w ramach programów pomocowych, które pozwolą na realizację działań w szerszym zakresie.

Określenie wysokości środków w wymiarze do 2020 r. nie wydaje się aktualnie możliwe. Stosując metodę ekstrapolacji wydatków dotąd ponoszonych na finansowanie zadań na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych przez samorząd województwa, przy założeniu, że zagrożenie redukcji funduszu celowego PFRON nie wystąpi, ogólna kwota do wydatkowania w okresie realizacji programu tj. do 2020 r. może wynieść ok. **70 mln zł**.

Tabela nr 2 Środki finansowe przeznaczone na realizację działań programu w latach 2011-2012 r.

Rok	Budżet województwa	PFRON	Łączna kwota
1	2	3	4
2011	529 000	9 204 020	9 733 020
2012	269 000	7 130 832	7 399 832
Razem	798 000	16 334 852	17 132 852

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydziału Integracji Osób Niepełnosprawnych

Środki finansowe przeznaczone na realizację działań w 2011 r. określone zostały Uchwałą Nr III/53/10 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie budżetu województwa na rok 2011 (z późn. zm.) oraz Uchwałą Nr 13/178/11 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 lutego 2011 r. w sprawie podziału środków przyznanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do wykorzystania w 2011 r. z późniejszymi zmianami.

Środki finansowe przeznaczone na realizację działań w 2012 r. określa Uchwała Nr XVI/293/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie budżetu województwa na rok 2012 (z późn. zm.), Uchwała Nr 13/312/12 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie podziału środków przyznanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do wykorzystania w 2012 r. oraz umowa zawarta pomiędzy województwem kujawsko-pomorskim, a Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych nr WRR/000131/02/D o realizację przez jednostkę samorządu terytorialnego programu „Wyrównywania różnic między regionami II w obszarze A” z dnia 23 grudnia 2011 r.

Szczegółowa informacja z realizacji polityki samorządu województwa w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych w 2011 r. wraz z określeniem wysokości środków finansowych poniesionych na realizację poszczególnych zadań została przedstawiona w załączniku nr 1 do Programu.

Tabela nr 3 Szacowane strumienie finansowe na realizację działań programu w rozbiciu na poszczególne lata.

Rok	Budżet województwa	PFRON	Łączna kwota
1	2	3	4
2013	444 000	6 079 148	6 523 148
2014	444 000	6 079 148	6 523 148
2015	444 000	6 079 148	6 523 148
2016	444 000	6 079 148	6 523 148
2017	444 000	6 079 148	6 523 148
2018	444 000	6 079 148	6 523 148
2019	444 000	6 079 148	6 523 148
2020	444 000	6 079 148	6 523 148
Razem	3 552 000	48 633 184	52 185 184

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydziału Integracji Osób Niepełnosprawnych

W powyższej tabeli nr 3 w *kolumnie nr 2* ujęta została kwota środków województwa przeznaczana na działalność zakładów aktywności zawodowej stanowiąca co najmniej 10% udziału w ogólnych kosztach.

W tabeli nr 3 w *kolumnie nr 3* ujęta została uśredniona kwota przyznanego limitu PFRON w latach 2005-2010. Kwota ta powiększona została o 2,5% środków przeznaczonych na pokrycie kosztów obsługi realizowanych zadań ustawowych.

Tabela nr 4

Planowane środki finansowe na 2012 rok			
Cel szczegółowy	Działanie	Alokacja finansowa (PLN)	
		Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Budżet województwa
1	2	3	4
1. Budowanie pozytywnych postaw społecznych w stosunku do osób	1.1. Gromadzenie i analiza danych na temat potrzeb osób niepełnosprawnych.	0	10 000

niepełnosprawnych oraz pogłębianie wiedzy na temat ich potrzeb	1.2. Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.	0	0
	1.3. Opracowanie lub wydanie publikacji, wydawnictw ciągłych oraz wydawnictw zwartych, stanowiących zamkniętą całość, w tym na nośnikach elektromagnetycznych i elektronicznych.	0	0
	1.4. Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie prawidłowego przygotowania projektów.	Działanie nie wymaga nakładów finansowych	
	1.5. Zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej z pominięciem otwartego konkursu ofert.	60 000	0
	1.6. Promowanie aktywności osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego.	3 000	6 000
	1.7. Współpraca z Zespołami Opiniodawczo-Doradczymi oraz Wojewódzką Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych	0	3 000
	1.8. Wymiana doświadczeń w ramach organizowanych spotkań integracyjnych sektora pozarządowego.	Działanie nie wymaga nakładów finansowych	
	2. Poprawa dostępu osób niepełnosprawnych i ich otoczenia do informacji	2.1. Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych.	25 000
2.2. Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.		10 000	0
2.3. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych.		40 000	0

	2.4. Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla tłumacza języka migowego oraz tłumaczy-przewodników.	70 000	0
	2.5. Dostosowanie stron internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych	0	0
3. Wyrównywanie szans w zakresie dostępności do kształcenia i zdobywania zawodu przez osoby niepełnosprawne	3.1. Dążenie do likwidacji barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych oraz zaplecza socjalno-bytowego.	0	0
4. Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych	4.1. Zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności poprzez tworzenie i wspieranie działalności zakładów aktywności zawodowej.	5 927 173	130 000
	4.2. Organizowanie i prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych w rynek pracy.	0	0
5. Zwiększenie potencjału w zakresie świadczenia usług na rzecz osób niepełnosprawnych	5.1. Dofinansowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach oraz promowanie uniwersalnych rozwiązań w zakresie dostępności.	58 000	30 000
	5.2. Dofinansowywanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych.	330 000	0
	5.3. Opiniowanie wniosków o wpis do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe.	Działanie nie wymaga nakładów finansowych	
6. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do lecznictwa specjalistycznego, terapii i rehabilitacji	6.1. Prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek.	0	0
	6.2. Wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny.	399 636	0
	6.3. Wspieranie dostępu dzieci i młodzieży do wczesnej wielospecjalistycznej interwencji w niepełnosprawność.	0	0

	6.4. Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które mają na celu m. in. nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób niepełnosprawnych.	34 000	0
	6.5. Wspieranie działań na rzecz wdrażania nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.	0	90 000
	Razem	6 956 809	269 000

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydziału Integracji Osób Niepełnosprawnych

W tabeli nr 4 w kolumnie nr 3 podane środki nie obejmują kwoty przeznaczonej na pokrycie kosztów obsługi realizowanych zadań ustawowych oraz realizowanych programów PFRON, która w 2012 roku wynosi łącznie **173 922 zł**.

Szczegółowe informacje dotyczące planowanych działań wraz z wartością alokacji oraz źródłem finansowania, podejmowanych przez komórkę organizacyjną podległą departamentowi realizującemu zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w 2012 roku, określa *Plan Działań na rok 2012*, stanowiący załącznik nr 2 do Programu.

IV. Założenia systemu realizacji

1. Adresaci programu

Program adresowany jest do mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, będących osobami niepełnosprawnymi¹⁰, ich rodzin, opiekunów, samorządów lokalnych, administracji rządowej, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, przedsiębiorców, placówek pomocy społecznej i placówek oświatowych kształcących osoby niepełnosprawne, zdrowotnych, kulturalnych, itp.

2. Miejsce realizacji programu

Obszar województwa kujawsko-pomorskiego.

3. Zarządzanie programem

¹⁰ Określonymi w art. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 25 ust 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju za prawidłową realizację programu rozwoju, którym jest program wojewódzki odpowiada instytucja zarządzająca, tj. Zarząd Województwa. Art. 41 ust.2 pkt 4 ustawy o samorządzie województwa wskazuje również, iż przygotowanie i wykonanie programów rozwoju należy do zadań Zarządu Województwa.

Główną jednostką organizacyjną, która w imieniu i z upoważnienia Zarządu Województwa będzie realizowała program i koordynowała działania w ramach niniejszego programu jest departament właściwy ds. realizacji zdań na rzecz osób niepełnosprawnych wraz z jego komórką organizacyjną zajmującą się podejmowaniem działań w tym zakresie.

4. Realizacja programu

Realizacja poprzedniej edycji programu zakończyła się z dniem 31 grudnia 2010 r. W celu kontynuacji programu wojewódzkiego cezury czasowe niniejszego programu wyznaczono na lata 2011-2020. Dotychczasowe działania podejmowane przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane były na podstawie założeń polityki samorządu województwa w zakresie zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, Uchwały nr L/1341/10 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 września 2010 r. określającej zadania Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2011 r. oraz Uchwały nr XIV/237/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 października 2011 r. w sprawie określenia zadań Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2012 r. Szczegółowa informacja z realizacji działań na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych w 2011 r. została ujęta w załączniku nr 1 do niniejszego Programu.

Program wojewódzki będzie realizowany w oparciu o *plan działań na poszczególne lata budżetowe*. Projekt planu działań będzie przygotowywany przez komórkę organizacyjną departamentu właściwego ds. realizacji zdań na rzecz osób niepełnosprawnych w terminie do 15 grudnia roku poprzedzającego plan działań, uwzględniając projekt budżetu województwa oraz plan finansowy funduszu celowego. Projekt planu działań będzie zatwierdzany przez Dyrektora departamentu właściwego ds. realizacji zdań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz akceptowany przez członka Zarządu Województwa merytorycznie odpowiedzialnego za

zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. Projekt planu działań będzie wymagał aktualizacji ujętych w nim zadań oraz szacowanych kosztów realizacji poszczególnych zadań, po przyznaniu przez Zarząd PFRON limitu środków z przeznaczeniem na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych należących do kompetencji samorządów wojewódzkich wynikających z art. 35 oraz 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych. Ostateczny plan działań na dany rok przyjmowany będzie przez Zarząd Województwa w formie uchwały.

Plan działań w postaci zbiorczej tabeli będzie zawierał zestawienie wszystkich planowanych w danym roku działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych programu, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, terminu realizacji, źródeł finansowania oraz wysokości środków przeznaczonych na realizację.

Nadzór nad realizacją oraz wdrażaniem działań zgodnie z harmonogramem sprawuje komórka organizacyjna departamentu właściwego ds. realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Realizacja programu będzie polegała na wykonywaniu zadań należących do samorządu województwa, finansowanych ze środków PFRON oraz budżetu województwa, w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹¹.

Do zadań wymienionych w ustawie oprócz opracowania i realizacji wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych należy, w szczególności:

- *Dofinansowywanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane¹², dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów,*

Dofinansowywanie do robót budowlanych może otrzymać wnioskodawca będący przedsiębiorcą lub niebędący przedsiębiorcą, prowadzącym działalność w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych po spełnieniu warunków wskazanych w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 27 sierpnia 2004 r. w zakresie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych¹³.

¹¹ Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z póź zm.

¹² Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623 oraz z 2011 r. Nr 32 poz. 159 i Nr 45, poz. 235.

¹³ Dz. U. z 2004 r. Nr 187, poz. 1940 z póź zm.

- *Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej,*

Organizatorem zakładu aktywności zawodowej może być gmina, powiat oraz fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, który spełnia wszystkie warunki wymienione w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2007 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej. Dofinansowanie do utworzenia zakładu aktywności zawodowej oraz na dalszą jego działalność może otrzymać organizator, którego wniosek został pozytywnie rozpatrzony przez samorząd województwa.

- *Współpraca z organami administracji rządowej oraz powiatami i gminami w realizacji zadań wynikających z ustawy oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych,*

Współpraca dotyczy nie tylko współdziałania z organizacjami pozarządowymi poprzez zlecenie zadań, ale także podejmowanie wspólnych inicjatyw z gminami, powiatami, innymi województwami oraz Społecznymi Radami ds. Osób Niepełnosprawnych, w tym Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych jako organu doradczo-opiniodawczego, działającego przy Marszałku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Głównym celem spotkań i podejmowanej współpracy jest określenie potrzeb osób niepełnosprawnych, wypracowanie standardów umożliwiających im godne życie, a tym samym wspólne tworzenie województwa bez barier. Każdorazowo nawiązywana współpraca sprzyja wymianie dobrych praktyk oraz poszukiwaniom najbardziej korzystnych rozwiązań dla niepełnosprawnych mieszkańców regionu.

- *Opiniowanie wniosków o wpis do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe,*

Ośrodki ubiegające się o uzyskanie wpisu do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe składają wniosek o wpis do rejestru ośrodków organizatorów turnusów do samorządu terytorialnego, który po zaopiniowaniu przekazuje go wojewodzie celem dokonania wpisu na okres 3 lat.

- *Zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych fundacjom i organizacjom pozarządowym,*

Główną formą realizacji tego przedsięwzięcia będzie zlecenie zadań w trybie otwartych konkursów ofert oraz w trybie uproszczonym – z pominięciem otwartych konkursów ofert, na podstawie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie¹⁴. Warunki przystąpienia i udziału w otwartym konkursie ofert oraz tryb jego rozstrzygnięcia m.in. listę podmiotów mogących ubiegać się o dofinansowanie, warunki jakie muszą w tym celu zostać spełnione, terminy

---

¹⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.

składania ofert, maksymalny poziom dofinansowania projektu ze środków PFRON, itp. określać będą uchwalane przez Zarząd Województwa Regulaminy konkursów ofert.

W programie realizację zadań zakłada się we współpracy i przy udziale wielu instytucji działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych m.in. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Kujawsko-Pomorskiego Urząd Wojewódzkiego, jednostek samorządu wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych i zrzeszających osoby niepełnosprawne o różnych dysfunkcjach organizmu oraz Departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

5. Monitorowanie realizacji programu

Komórka organizacyjna departamentu Urzędu Marszałkowskiego właściwego ds. realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz Pełnomocnik Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego są odpowiedzialni za monitorowanie realizacji programu. Monitoring obejmować będzie proces systematycznego zbierania, raportowania i interpretacji danych, a także obserwację oraz ocenę postępu i efektów programu przy pomocy odpowiednich wskaźników.

Sprawozdanie z realizacji programu za miniony rok wraz z oceną realizacji, wykorzystującą dane monitoringowe, po uprzednim zaopiniowaniu przez Wojewódzką Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych przedstawia się Zarządowi Województwa w I kwartale roku następnego. Dane do opracowania sprawozdania w różnych formach, np. ankiet, tabel, opisów, kwestionariuszy przekazywane będą do końca stycznia roku następnego po okresie sprawozdawczym do komórki organizacyjnej departamentu właściwego ds. realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych m.in. bezpośrednio od jednostek samorządu terytorialnego, instytucji rządowych, organizacji pozarządowych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz innych Departamentów Urzędu Marszałkowskiego. Dane ujęte w sprawozdaniu będą pochodziły również z sprawozdań końcowych składanych przez organizacje pozarządowe po zakończeniu realizacji zadania na podstawie zawartych umów. Materiały pozyskiwane będą także z wszelkich ogólnodostępnych informacji publikowanych przez partnerów m.in. na stronach internetowych, biuletynach, broszurach, czy informatorach tych instytucji.

Zatwierdzone przez Zarząd Województwa sprawozdanie przedstawiane będzie Sejmikowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Jednym z podstawowych standardów opracowywania m.in. programów wojewódzkich jest zasada, że każdy realizowany program powinien być oceniony ze względu na skuteczność i efektywność wykorzystania środków publicznych.

W związku z powyższym po zakończeniu realizacji programu zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący cały okres realizacji programu oraz ewaluacja ex-post wskazująca rezultaty celu głównego. Materiał ten zostanie przedstawiony Sejmikowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wartość bazowa - to liczba lub wartość procentowa osiągniętych rezultatów według stanu na ostatni rok poprzedzający rok obowiązywania programu – tj. dane dotyczące końca 2010 roku.

Wartość planowana – wartość jaką należy osiągnąć w określonym horyzoncie czasowym tj. do 2020 r. przy założeniu pozytywnego przebiegu implementacji planowanych działań programu.

Wskaźnik produktu - odnosi się do wszystkich tych produktów, które powstały w trakcie realizowania programu oraz w rezultacie wydatkowania przyznanych środków. Przykładem wskaźnika produktu jest: liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba utworzonych zaz, liczba dofinansowanych robót budowlanych, itp.

Wskaźnik rezultatu - dotyczy efektów działań, które nastąpiły w wyniku realizowania programu oraz które wpływają bezpośrednio na otoczenie społeczno-ekonomiczne. Wskaźnik rezultatu informuje o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie danego działania. Przykładem wskaźnika rezultatu jest: liczba beneficjentów zadania, liczba osób niepełnosprawnych biorąca udział w szkoleniach, itp.

Postępy realizacji programu będą mierzone w oparciu o wskaźniki ujęte w poniższej tabeli nr 5.

Tabela nr 5

Tabela monitorowania realizacji programu pt. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku”					
L. p.	Wskaźnik	Wartość bazowa – 2010 rok	Źródło danych	Wartość osiągnięta w 2011	Wartość docelowa do 2020
Cel 1: Budowanie pozytywnych postaw społecznych w stosunku do osób niepełnosprawnych oraz pogłębianie wiedzy na temat ich potrzeb					
1	Informacja zbiorcza na temat działań na rzecz osób niepełnosprawnych - raport	1	dane przekazane przez: - Wojewódzki Urząd Pracy, - samorządy powiatowe, -PFRON	1	10

			umowy zawarte i rozliczone: - z zakładami aktywności zawodowej, - na dofinansowanie robót budowlanych, - z organizacjami pozarządowymi,		
2	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych w ramach zadań zleczanych	11	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	1	50
3	Liczba opracowanych materiałów promocyjno-informacyjnych oraz wydanych publikacji	1	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	3	60
4	Część nakładu publikacji, materiałów promocyjno-informacyjnych przekazana adresatom (w formie papierowej lub elektronicznej), dla których zostały opracowane	*	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	*	95%
5	Liczba osób niepełnosprawnych jako beneficjentów realizowanych zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej	4 795	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	3 744	30 000
6	Liczba złożonych ofert, które uzyskały wymagane minimum punktowe w ocenie formalnej i merytorycznej	21	Rejestry ofert	29	200
Cel 2 : Poprawa dostępu osób niepełnosprawnych i ich otoczenia do informacji					
1	Liczba przeprowadzonych szkoleń/kursów/warsztatów dla osób niepełnosprawnych w ramach zadań zleczonych	11	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	1	50
2	Liczba osób niepełnosprawnych biorąca udział w szkoleniach/kursach/warsztatach	0	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	20	300
3	Odsetek niepełnosprawnych uczestników szkoleń/kursów/warsztatów, którzy dzięki wzięciu udziału podnieśli swoją wiedzę lub umiejętności	*	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami – ankiety z niepełnosprawnymi uczestnikami szkoleń/kursów/warsztatów	*	80%
4	Liczba zadań zleczonych organizacjom pozarządowym dot. prowadzenia poradnictwa psychologicznego/ społeczno-prawnego	0	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	2	30
5	Liczba osób niepełnosprawnych korzystająca z poradnictwa psychologicznego/społeczno-prawnego	0	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	200	1 000

6	Liczba zorganizowanych szkoleń/kursów/warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych w ramach zadań zleczanych	0	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	2	20
7	Liczba członków rodzin osób niepełnosprawnych biorąca udział w szkoleniach/kursach/warsztatach	0	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	150	800
8	Odsetek członków rodzin osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach/kursach/warsztatach, którzy dzięki wzięciu w nich udziału podnieśli swoją wiedzę lub umiejętności	*	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami – ankiety z członkami rodzin osób niepełnosprawnych uczestniczącymi w szkoleniach/kursach/warsztatach	*	80 %
Cel 3 : Wyrównywanie szans w zakresie dostępności do kształcenia i zdobywania zawodu przez osoby niepełnosprawne					
1	Liczba placówek edukacyjnych, które dzięki otrzymanemu dofinansowaniu zostały przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	3	Umowy zawarte z wnioskodawcami	0	10
2	Liczba osób niepełnosprawnych kształcąca się w placówkach edukacyjnych, które uzyskały dofinansowanie	642	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	0	2 000
Cel 4 : Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych					
1	Liczba działających ZAZ	5	umowy zawarte z ZAZ	6	7
2	Liczba osób niepełnosprawnych zatrudniona w ZAZ	172		241	280
Cel 5 : Zwiększenie potencjału w zakresie świadczenia usług na rzecz osób niepełnosprawnych					
1	Liczba zorganizowanych imprez w ramach zadań zleczanych organizacjom	8	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	12	60
2	Liczba osób niepełnosprawnych uczestnicząca w imprezach	734	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	1 827	6 000
3	Liczba obiektów, w których dzięki otrzymanemu dofinansowaniu przeprowadzono roboty budowlane	8	umowy zawarte z wnioskodawcami	8	50
4	Liczba opiniowanych wniosków o wpis do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe	25	Złożone wnioski o wpis do rejestru ośrodków turnusowych	5	100
Cel 6 : Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do lecznictwa specjalistycznego, terapii i rehabilitacji					

1	Liczba osób niepełnosprawnych korzystająca z usług rehabilitacyjnych w różnych typach placówek uzyskujących dofinansowanie w ramach zadań zleconych	30	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	565	4 000
2	Liczba placówek, która dzięki otrzymanemu dofinansowaniu zakupiła sprzęt rehabilitacyjny	8	umowy zawarte z wnioskodawcami	6	25
3	Liczba dzieci niepełnosprawnych biorąca udział we wczesnym wspomaganiu rozwoju w ramach zadań zleconych	40	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	55	300
4	Liczba zorganizowanych warsztatów w zakresie wdrażania nowoczesnych metod i techniki rehabilitacji dla osób zajmujących się rehabilitacją osób niepełnosprawnych	0	sprawozdania z realizacji umów zawartych z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami	0	10

*dane dotychczas nie były gromadzone

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydziału Integracji Osób Niepełnosprawnych

V. Informacja o konsultacjach społecznych

Zgodnie z art. 19a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.) od dnia 11 lipca 2012 r. do dnia 15 sierpnia 2012 r. trwały konsultacje z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi w sprawie projektu programu wojewódzkiego.

Celem przeprowadzenia konsultacji było zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących treści opracowywanego dokumentu, między innymi od jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Ze względu na fakt skierowania zaproszenia do uczestnictwa w konsultacjach do szerokiego grona podmiotów, nie tylko jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych i gospodarczych, rozpatrzenia wszystkich zgłoszonych uwag oraz zapewnienia swobodnego dostępu do informacji, konsultacje miały charakter równy, jawny i otwarty.

Dnia 11 lipca 2012 r. w „Gazecie Pomorskiej” została opublikowana informacja Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego o konsultacjach, a w szczególności zaproszenie do uczestnictwa w procesie konsultacji projektu programu województwa pt. „*Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.*”. Przedmiotowa informacja została zamieszczona m.in. na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa

Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (strona główna, BIP, strona internetowa Biura Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi) oraz w Elektronicznym Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Ogłoszenie o konsultacjach zostało przesłane drogą elektroniczną m.in. do Starostw Powiatowych, Urzędów Gmin, DPS, WTZ, ZAZ, Ośrodków Szkolono-Wychowawczych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Proces konsultacji społecznych trwał 36 dni i zakończył się ostatecznie w dniu 15 sierpnia 2012 r. We wskazanym terminie 6 instytucji, zgłosiło łącznie 33 uwagi i opinie do treści projektu programu wojewódzkiego. Wszelkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały rozpatrzone i zgodnie z odniesieniem się do nich zostały wykorzystane przy opracowywaniu ostatecznego projektu dokumentu pt. *„Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.”*.

Podsumowanie

U podstaw programu na rzecz osób niepełnosprawnych leży powszechne uznanie, że:

1. osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania, na zasadzie równości, z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli, bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności;
2. osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków umożliwiających wyrównanie zmniejszonych wskutek niepełnosprawności szans w korzystaniu z praw przysługujących każdemu człowiekowi,
3. wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności jednostki i jej prawa do dokonywania samodzielnego wyborów życiowych.

Fundamentem realizacji programu jest zasada solidaryzmu społecznego, tworzącego wspólnotę skonkretyzowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych: administracji rządowej, administracji samorządowej, organizacji pozarządowych, w tym zwłaszcza zrzeczających osoby niepełnosprawne. Wszystkie działania, jakie należy podjąć w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, ich integracji społecznej i zawodowej oraz uzyskania w tym obszarze wymiernych efektów, wymagają zaangażowania w realizację zadań samorządów terytorialnych, wielu instytucji i organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli środowiska osób niepełnosprawnych. Podmioty działające aktywnie na rzecz osób niepełnosprawnych oraz same osoby niepełnosprawne mają

możliwość w sposób bezpośredni zgłaszania potrzeb i problemów Pełnomocnikowi Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Osób Niepełnosprawnych, powołanego uchwałą Nr 2/19/2004 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 stycznia 2004 r.

Przedstawione w Programie cele i działania są zgodne z krajowymi i międzynarodowymi przepisami prawa, w tym m.in. z konwencją „**Europa bez barier**”, europejską strategią w sprawie niepełnosprawności na lata 2010-2020, Deklaracją Madrycką oraz Agendą 22 – Władze lokalne: *Wytyczne w zakresie planowania polityki na rzecz osób niepełnosprawnych w społecznościach lokalnych*.

Niniejszy program wyznacza kierunki, w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych, zapewniając im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowana do rzeczywistych potrzeb wynikających z niepełnosprawności. Ma on na celu poprawę jakości życia mieszkańców województwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz stworzenie warunków do realizacji własnych scenariuszy życiowych przez mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego.

W trakcie trwania realizacji programu będą podejmowane wszelkie działania mające na celu zmniejszenie lub wyeliminowanie ewentualnego zaistnienia ryzyka nieosiągnięcia założonych celów.

Źródła prawa

1. Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych z 30 marca 2007.
2. Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności na lata 2010-2020.
3. Zalecenie nr Rec(2006)5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Plan działań Rady Europy dla promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie: *Poprawianie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie 2006 – 2015* (Przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 5 kwietnia 2006 podczas 961-go posiedzenia zastępców ministrów) Kierunek działań nr 15: Podnoszenie świadomości.
4. Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych – (przyjęte jednomyślnie przez Narody Zjednoczone w 1993 roku – nie są dokumentem prawnie obowiązującym, stanowią jednak rodzaj politycznego i moralnego zobowiązania uzgodnionego przez członków w społeczności międzynarodowej), Rezolucja ONZ 48/96.

5. Agenda 22 – Władze lokalne: *Instruktarz w zakresie planowania polityki na rzecz osób niepełnosprawnych w społecznościach lokalnych.*
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zm.).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. Nr 88, poz. 808 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 Nr 142, poz. 1590 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623).
10. Rozporządzenie wykonawcze Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2009 r. Nr 23, poz. 133).
11. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych – (przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polski dnia 01 sierpnia 1997 r.) – nie stanowi źródła prawa, jest aktem ogólnym i wyrazem stosunku władzy ustawodawczej wobec osób niepełnosprawnych, ich problemów i potrzeb, które w miarę możliwości finansowych kraju, województwa powinny być realizowane przez władze administracyjne i samorządowe.
12. Zarządzenie Nr 21/2012 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 03 kwietnia 2012 r. w sprawie sporządzenia dokumentu polityki rozwoju o charakterze operacyjnym.
13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75 poz. 690 ze zm.).
14. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 ze zm.).
15. Uchwała Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r., w sprawie Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020.
16. Uchwała Nr 27/430/11 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 kwietnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do opracowania projektu „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych

i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2011-2020”.

Wykaz tabel

Tabela nr 1 Analiza SWOT – wyniki analizy silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

Tabela nr 2 Środki finansowe przeznaczone na realizację działań programu w latach 2011-2012 r.

Tabela nr 3 Szacowane strumienie finansowe na realizację działań programu w rozbiciu na poszczególne lata.

Tabela nr 4 Planowane środki finansowe na 2012 rok.

Tabela nr 5 Tabela monitorowania realizacji programu.

Wykaz załączników

Załącznik nr 1 Informacja z realizacji polityki samorządu województwa w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w 2011 roku.

Załącznik nr 2 Plan Działań na rok 2012.